

АНАЛИЗ НА ПОТРЕБНОСТИТЕ ОТ ПОДКРЕПА ЗА ЛИЧНОСТНО РАЗВИТИЕ НА ДЕЦАТА И УЧЕНИЦИТЕ В ОБЩИНА ЛЯСКОВЕЦ

I. Въведение

1. Законово основание за разработване на анализа

Анализът на потребностите за личностно развитие на децата и учениците в община Лясковец е разработен в съответствие с изискванията на Закона за предучилищно и училищно образование (ЗПУО), влязъл в сила на 01.08.2016 г., във връзка с чл. 196, ал. 1, съгласно който Областният управител организира разработването на областна стратегия за подкрепа на личностното развитие на децата и учениците, въз основа на анализ на потребностите от подкрепа на всяка община на територията на областта.

Законът за предучилищно и училищно образование внася нов принцип в българското образование като регламентира приобщаващото образование, като неизменна част от правото на образование и въвежда осигуряването на условия за предоставяне на подкрепа за личностно развитие на децата и учениците, която се разделя на обща и допълнителна. Подкрепата за личностно развитие трябва да се предоставя на всяко дете и ученик, като се осигури подходяща физическа, психологическа и социална среда за развитие на способностите и уменията им, която да бъде в съответствие с индивидуалните им образователни потребности.

Настоящият анализ спомага да се установят реалните потребности от подкрепа за личностно развитие на децата и учениците и подобрява качеството на образователния процес.

ЗПУО определя образованието като национален приоритет, чието реализиране се гарантира при спазване на следните принципи:

- единна държавна образователна политика за осигуряване правото на предучилищно и училищно образование;
- ориентираност към мотивацията и интереса на детето/ученика, към способността му да прилага усвоените компетентности на практика и към възрастовите и социалните промени в живота му;
- равен достъп до качествено образование и приобщаване на всяко дете и на всеки ученик;
- равнопоставеност и недопускане на дискриминация в процеса на предучилищното и училищното образование;
- запазване и развитие на българската образователна традиция;
- хуманизъм и толерантност;
- съхраняване на културното многообразие и приобщаване чрез българския език и традиции;
- иновативност и ефективност в педагогическите практики въз основа на научна обосновааност и прогнозиране на резултатите от иновациите;
- прозрачност на управлението и предвидимост на развитието на предучилищното и училищното образование;
- автономия за провеждане на образователни политики, самоуправление и децентрализация;

- ангажираност на държавата, общините, юридическите лица с нестопанска цел, работодателите, родителите и всички други заинтересовани страни с проблемите на образованието чрез диалог между тях.

2. Цел и обхват на анализа

Основната цел на анализа е да очертае някои приоритетни потребности при определяне нуждите за подкрепа на личностното развитие на децата и учениците, които институциите в системата на предучилищното и училищно образование трябва да осигуряват чрез разработване и прилагане на цялостни политики за:

- изграждане на позитивен организационен климат, който да създава условия за сътрудничество, ефективна комуникация и отношения на загриженост между всички участници в процеса на образование;

- утвърждаване на позитивна дисциплина, която се свързва с мерки и подходи, гарантиращи изслушване на детето и ученика, осъзнаване на причините за проблемното му поведение и предоставяне на възможност за усвояване на добри поведенчески модели спрямо себе си и останалите.

При работата с учениците институциите в системата на предучилищното и училищното образование основават дейността си на принципа на превенцията на обучителните трудности и ранното оценяване на риска от тях.

3. Участници в разработването на анализа

В съответствие с разпоредбите на чл. 174, ал. 1 от ЗПУО, осигуряването на подкрепата за личностно развитие на деца и ученици от образователните институции трябва да се осъществява съвместно с държавните, местните структури и доставчици на социални услуги.

В процеса на събиране на информацията за изготвяне на анализа се включиха всички заинтересовани страни с местно разположение:

- общинска администрация;
- училища;
- детски градини;
- Общински комплекси за социални услуги;
- Дирекция „Социално подпомагане“, отдел „Закрила на детето“;
- инспектор „ДПС“ към Районно управление – Горна Оряховица;
- МКБППМН.

II. Състояние и предизвикателства на общинската мрежа от детски градини и училища за учебната 2020 – 2021 г.

1. Демографски облик и тенденции

Община Лясковец е разположена в Централна България, в подножието на Централна Стара планина. Тя е една от най-малките съставни общини от област Велико Търново. Общинския център Лясковец се намира в непосредствена близост до гр. Велико Търново и гр. Горна Оряховица. Община Лясковец се състои от 6 населени места, от които един град (гр. Лясковец), който е и административния център и пет села (с. Драгижево, с. Джулюница, с. Добри дял, с. Козаревец и с. Мерданя).

Населението на община Лясковец по данни на отдел „ГРАО“ към 15.03.2021 г. по постоянен адрес е 13 073 души. От тях 8 588 с постоянен адрес в града и 4 485 в селата на общината.

По настоящ адрес броя на населението възлиза на 13 048 души, като от тях 7 963 в гр. Лясковец и 5 085 в селата от общината.

**ЕСТЕСТВЕНО ДВИЖЕНИЕ НА НАСЕЛЕНИЕТО ПРЕЗ 2019 Г. ДАННИ ЗА СТРАНАТА,
ЗА ОБЛАСТ ВЕЛИКО ТЪРНОВО И ОБЩИНА ЛЯСКОВЕЦ**

	Живородени	Починали	Естествен прираст
Общо за страната	61 538	108 083	-46 545
Област Велико Търново	1 743	4 093	-2 350
Община Лясковец	82	261	-179

2. Обхват на децата и учениците, подлежащи на задължително обучение в предучилищното и училищното образование

Обхващането на децата и учениците в задължителна училищна възраст (до 16 години) се проконтролира в предучилищното и училищно обучение в детските градини и училища, като целта е да не остане необхванато дете и ученик.

Подготвителни групи за задължително обучение на децата в 4, 5 и 6-годишна възраст преди постъпване в първи клас има във всички детски градини.

Общинска администрация Лясковец ежегодно до 30 април изготвя списъци на децата, подлежащи на задължително предучилищно и училищно образование и ги предоставя на детските градини и училищата. Освен това общинска администрация има разработена процедура за административно наказване на родители на деца, подлежащи на задължително предучилищно или училищно образование, които не осигуряват присъствието им в детска градина и училище, съгласно нормативните разпоредби на чл. 347 от ЗПУО. Процедурата е комплексно въздействие за обхващане на деца и ученици в задължителната форма на обучение, с цел превантивна мярка за отпадане от системата на образованието и повишаване качеството на образование.

Законът за предучилищното и училищното образование разпорежда събраните средства от глобите да постъпват като приход по бюджета на съответната община и се разходват само за дейности, свързани с подпомагане на равен достъп до качествено образование, за подпомагане развитието на детските градини и училища.

Грижата за обхващане и задържане на децата и учениците в учебните заведения е обща и се реализира с координираност между образователните учреждения, общинската администрация, дирекция „Социално подпомагане“ и МКБППМН.

Посещаемостта в училище е проблем най-вече за ученици от социално слаби семейства, чиито майчин език е различен от българския. С промяната в нормативната уредба (чл. 17, ал. 6, т. 1 от Правилника за прилагане на Закона за семейните помощи за деца), съгласно която редовно се подават сведения към Дирекция „Социално подпомагане“ за повече от 5 неизвинени отсъствия в рамките на 1 месец, се наблюдава положителен ефект - намаляване на неизвинените отсъствия.

Наблюдава се тенденция немалка част от родителите търсейки поминък извън общината да оставят децата и учениците при роднини. От това произлиза слабият контрол, липсата на мотивираност за учене и лоша дисциплина. Често такива ученици заради провинения попадат в обхвата на МКБППМН. Трайна остава тенденцията на миграция на цели семейства към други европейски страни, най-вече поради икономически причини. Заминалите деца и ученици в чужбина отпаднат от образователната система на страната, но не може категорично да се твърди, че не посещават училище в страната, където пребивават. Не са рядко и случаите, когато двамата родители преценяват, че за децата им ще е по-добре да

са при тях и по този начин те отпадат временно или окончателно от училище. Момичетата в ромските семейства прекратяват обучението си, поради ранни бракове и майчинство.

*Анализирайки причините за отпадане от училище, същите могат да бъдат групирани, както следва:

- Икономически – ниски доходи на семействата, безработни родители;
- Социални – ранни бракове и майчинство, родителска незаинтересованост, липса на контрол от страна на семейството, отрицателно въздействие от страна на средата, лоши битови условия, влияние на различни криминогенни фактори;
- Личностни – образованието не е приоритет за семейството, липса на мотивация за учене, негативно отношение към училището, трудности в общуването с учители и съученици.

*Деца и ученици в риск от социално изключване:

Най-честите причини за социално изключване на деца и ученици се свеждат до следното:

- в много случаи се наблюдава неправилно степенуване на приоритетите в семейството и/ или дефицит на родителски капацитет;
- за някои от родителите образованието и реализацията на детето не са приоритет;
- отсъствие на родителите от дома и невъзможност заместващите ги лица да оказват контрол;
- липса на постоянен родителски контрол, лоши хигиенни и битови условия.

III. Състояние на образователната структура

1. Общо състояние на общинската мрежа от детски градини и училища за учебната 2020 - 2021 г.

През учебната 2020-2021 година образователната система в община Лясковец обхваща:

- 6 детски градини (ДГ);
- 1 средно училище (СУ);
- 1 обединено училище (ОБУ);
- 1 начално училище (НУ).

*Предучилищно образование (ДГ):

№ по ред	Детска градина	Финансиране	Брой деца	Деца със СОП	Педагогически персонал	Непедагогически и персонал
1.	„Пчелица“	общинско	102	-	8	6
2.	„Радост“	общинско	88	-	8,5	7,5
3.	„Славейче“	общинско	57	5	6	7
4.	„Вълшебство“	общинско	25	1	2	3
5.	„Сладкопойна чучулига“	общинско	47	-	5	7,5
6.	„Детелина“	общинско	18	-	2	3

*Основно и средно образование (общински училища):

№ по ред	УЧИЛИЩА	ФИНАНСИРАНЕ	УЧЕНИЦИ			ПЕРСОНАЛ	
			УЧЕНИЦИ дневна форма на обучение	самостоятелна форма	Ученици със СОП	педагогически специалисти	непедагогически специалисти
1.	СУ „М. Райкович“	общинско	469	33	12	56	12
2.	НУ „Цани Гинчев“	общинско	81	2	10	18,5	4,5
3.	ОБУ „П. Р. Славейков“	общинско	120	10	5	18	5

В началото на учебната 2020-2021 година в общинските училищата на територията на община Лясковец се обучават 715 ученици. Децата, които посещават детска градина са 337.

Децата със специални образователни потребности в началото на учебната 2020 - 2021 година в общинските училища са 27, а в детските градини - 6.

Образованието е един от основните приоритети на община Лясковец. Изпълнявайки своите правомощия и отговорности, общината координира изпълнението на приема на ученици в общообразователните, профилираните и професионалните паралелки, обхвата на децата и учениците, подлежащи на задължително образование; поддържането и обновяването на материално-техническата база; организацията на учебния ден в общинските училища; съдейства за развитие на способностите и интересите на децата.

Профилираното обучение на учениците за настоящата учебна година се осъществява в СУ „М. Райкович“ – гр. Лясковец с прием след завършен VII клас в профили „Софтуерни и хардуерни науки“ и „Икономическо развитие“, и след завършен VIII клас в профил „Информационни технологии“.

Професионалното обучение за учебната 2020 - 2021 г. в училищата на територията на община Лясковец се осъществява с прием след завършен VII клас в СУ „М. Райкович“- гр. Лясковец и ОБУ „П. Р. Славейков“ – село Джулюница. В СУ „М. Райкович“- гр. Лясковец приемът е по специалности „Малък и среден бизнес“, „Конструиране, моделиране и технология на облекло от текстил“, „Производство на месо, месни продукти и риба“, „Металорезещи машини“ и „Производство на облекло от текстил“. За ОБУ „П. Р. Славейков“ - с. Джулюница приемът е по специалности „ Деловодство и архив“ и „ Работник в обслужване на заведения за хранене и развлечения“.

2. Център за подкрепа за личностно развитие

В община Лясковец не функционира Център за подкрепа за личностно развитие или специализирани обслужващи звена по Закона за предучилищното и училищно образование. Разпоредбите на чл. 198 от ЗПУО дават възможност на кмета на общината след решение на общинския съвет да възложи предоставянето на дейности за подкрепа на личностно развитие на децата на център за подкрепа за личностно развитие от съседна община, ако в същата няма разкрит такъв в следните направления:

1. превантивна, диагностична, рехабилитационна, корекционна и ресоциализираща работа с деца и ученици;

2. ресурсно подпомагане на деца и ученици със специални образователни потребности;
3. педагогическа и психологическа подкрепа;
4. прилагане на програми за подкрепа и обучение за семействата на деца и ученици с увреждания от физически лица, регистрирани по Търговски закон и юридически лица, които предоставят социални услуги след вписване в Агенцията за социално подпомагане и са получили лиценз за предоставяне на социални услуги за деца по реда на Закона за закрила на детето.

3. Други институции в община Лясковец, които предоставят възможности за подкрепа за личностно развитие

Работата с талантливите и даровити деца в свободното им време в областта на науката, изкуството и спорта се осъществява в клубовете, кръжоците и школите в училищата, спортните клубове, читалищата.

На територията на община Лясковец функционират:

- 6 читалища, които предоставят възможност на децата и младите хора да развиват своите интереси, способности и талант в областта на танцово, музикално, театрално и изобразително изкуство;

- 11 спортни клуба, от които седем футболни, един по хандбал, един по ориентиране, един по спортна гимнастика и един по шахмат, които предоставят възможност за активно занимание със спорт на децата и младите хора.

Община Лясковец подкрепя и насърчава творческите заложби на деца с изявени дарби в областите природни науки, литература, изкуството и спорта, като ежегодно на празника на града биват връчвани награди на най-добре представилите се ученици на международни и национални конкурси, олимпиади, спортни първенства и турнири. Общината ежегодно организира културни и спортни събития, в които се изявяват ученици от трите училища. Към всички читалища в общината функционират и младежки формации, които получават от Общината финансова подкрепа и печелят награди в утвърдени международни форуми и национални конкурси. Във всяко от населените места на общината се утвърдиха фолклорни празници, превърнали се с годините в традиция и емблема – „Ден на кокошата чорба“ в с. Козаревец, Фестивал „Хайдушка песен“ в с. Мерданя, „От любов към българското“ в с. Добри дял, „Пъстра трапеза“ в с. Джулюница и Регионален преглед на самодейното изкуство „Пеем и танцуваме“ в с. Драгижево. Участието на младежките формации е неизменна част от тези празници. В традиция за град Лясковец се превърна ежегодната Национална детско-юношеска балетна среща и Областен конкурс за рисунка „Фолклорните традиции на моя роден край“.

За осъществяване на политиката в сферата на образованието на територията на община Лясковец, от началото на учебната 2020 - 2021 година се изпълняват следните проекти:

1. в СУ „М. Райкович“ – гр. Лясковец:

- проект „Подкрепа за успех“, финансиран от Оперативна програма „Наука и образование за интелигентен растеж“ 2014 – 2020 г.;

- проект „Образование за утрешния ден“, финансиран от Оперативна програма „Наука и образование за интелигентен растеж“ 2014 – 2020 г.;

- проект „Citius, altius, fortius“, финансиран по програма „Еразъм +“;

- проект „Water is life“, финансиран по програма „Еразъм +“;

- проект „Квалификация за професионално развитие на педагогическите специалисти“, финансиран от Оперативна програма „Наука и образование за интелигентен растеж“ 2014 – 2020 г.;

- Национална програма „Без свободен час“, финансирана от МОН.

2. в НУ „Цани Гинчев“ – гр. Лясковец:
- проект „Равен достъп до училищно образование в условията на кризи“, финансиран от Оперативна програма „Наука и образование за интелигентен растеж“ 2014 – 2020 г;
  - проект „Подкрепа за приобщаващо образование“, финансиран от Оперативна програма „Наука и образование за интелигентен растеж“ 2014 – 2020 г;
  - проект „Квалификация за професионално развитие на педагогическите специалисти“, финансиран от Оперативна програма „Наука и образование за интелигентен растеж“ 2014 – 2020 г;
  - проект „Together against school violence“, финансиран по програма „Еразъм +“;
  - Национална програма „Без свободен час“, финансирана от МОН.

3. в ОБУ „П. Р. Славейков“ – с. Джулюница:
- проект „Винаги различни, но винаги заедно“, финансиран от ЦОИДУЕМ;
  - проект „Заедно намираме решения: образователна интеграция в мултикултурна среда във Великотърновска област“, финансиран от Оперативна програма „Наука и образование за интелигентен растеж“ 2014 – 2020 г;
  - проект „Подкрепа за успех“, Оперативна програма „Наука и образование за интелигентен растеж“ 2014 – 2020 г;
  - проект „Образование за утрешния ден“, Оперативна програма „Наука и образование за интелигентен растеж“ 2014 – 2020 г;
  - Национална програма „Иновации в действие“, финансирана от МОН.

4. Образователна среда и обезпеченост на среда за личностно развитие

В детските градини и училищата в община Лясковец е създадена добра организация за обучение и подкрепа за личностно развитие посредством:

- добра материална база и учебна среда;
- осигурени познавателни книжки, учебници и помагала;
- осигурена учебна документация;
- създадени условия за целодневна организация на учебния ден;
- осигурен транспорт за средишните училища;
- столово хранене;
- медицински грижи – осигурени медицински специалисти.

5. Деца и ученици със специални образователни потребности (СОП)

Община Лясковец	Бр. училища	Бр. ученици в дневна, индивидуална и комбинирана форма на обучение	От тях: бр. ученици със СОП	Бр. детски градини	Бр. деца ДГ	От тях бр. деца със СОП	Общ брой деца със СОП
	3	715	27	6	337	6	33

Най-голям е броят на учениците със СОП в СУ „М. Райкович“, а на децата със СОП - в ДГ „Славейче“.

В началото на учебната 2020 - 2021 година в училищата на територията на община Лясковец се обучават 715 ученици, със 22 ученика повече от учебната 2019 - 2020 година. Децата, които посещават детска градина са 337.

Деца със специални образователни потребности в началото на 2020 – 2021 година в училищата са 27, с 3 по-малко колкото са били в предходната учебна 2019 - 2020 година, а децата със СОП в детските градини са 6 деца за настоящата учебна 2020 - 2021 г.

• Деца и ученици със специални образователни потребности (СОП), разпределени по учебни заведения и детски градини

Децата и учениците със специални образователни потребности (СОП) са разпределени по учебни заведения и детски градини по следния начин:

Община	Населено място	Училище / ДГ	Брой деца/ ученици със СОП
Лясковец	гр. Лясковец	ДГ „Славейче“	5
Лясковец	с. Драгижево	ДГ „Вълшебство“	1
Лясковец	гр. Лясковец	НУ „Ц. Гинчев“	10
Лясковец	гр. Лясковец	СУ „М. Райкович“	12
Лясковец	с. Джулюница	ОБУ „П. Р. Славейков“	5
ОБЩО:			33

Най-голям е броят на учениците със СОП в СУ „М. Райкович“, а най-малък е в ОБУ „П. Р. Славейков“.

В детските градини и училищата обучението на децата и учениците със специални образователни потребности се подпомага от ресурсен учител съобразно потребностите им. Броят на ресурсните учители се определя от броя на децата и учениците със СОП, от вида на подкрепата и от броя часове за ресурсно подпомагане.

Работата с деца и ученици със специални образователни потребности се организира в училищата и детските градини в позната за тях образователна среда.

Ресурсното подпомагане за деца със специални образователни потребности е безплатно за семейството на детето и се предоставя от държавната образователна система чрез Регионален център за подкрепа на процеса на приобщаващо образование (РЦПППО) в областта или съответното учебно заведение. За да получи детето възможност за ресурсно подпомагане трябва да бъде насочено за такова от Регионалния екип за подкрепа на личностното развитие сформиран към съответното Регионално управление по образованието (РУО). В състава на екипа влизат специален педагог, педиатър, психолог, логопед и други професионалисти, които преценят дали детето има нужда от допълнителна подкрепа за усвояване на учебния материал.

Ресурсното подпомагане на децата и учениците от община Лясковец се осъществява от специалисти на Регионален център за подкрепа на процеса на приобщаващо образование (РЦПППО) – Велико Търново. В НУ „Цани Гинчев“ и СУ „М. Райкович“- гр. Лясковец са назначени училищни екипи за ресурсно подпомагане за учениците включващ психолог, логопед и ресурсен учител, които работят с учениците.

Анализирайки цялостния образователно-възпитателен процес на работата с деца в риск, немалка част от които са децата със СОП, се обособяват някои проблеми при обучението на децата и учениците, които трябва да се преодолеят, за да бъде подкрепата на личностното им развитие по ефективна, а именно:

*Все още не се отчитат в достатъчна степен индивидуалните особености на всяко дете и насочването на конкретен специалист за неговата интеграция и специална подготовка;

- * Недостатъчен брой учители, обучени да работят с деца със СОП;
- * Недостатъчно финансиране за функционирането на логопедичен кабинет към всяко учебно заведение;
- * Необходимост от психолог в ежедневната работа с децата;
- * В условията на многобройните групи, в които се интегрират децата със СОП, е затруднена индивидуалната работа, особено в случаите, когато детето е с множество тежки увреждания;
- * Целодневният престой на децата с тежки увреждания е предизвикателство за тях и останалите.

Здравното обслужване за децата и учениците от общинските детски градини и училища се осъществява от седем медицински специалисти. Разкрити са здравни кабинета във всяка от детските градини, два здравни кабинета в средищните училища и едното начално училище.

Здравните кабинети са подсигурени с медикаменти и превързочни материали необходими за медицинско обслужване на спешните състояния при децата и учениците, съгласно Наредба № 3 на Министерството на здравеопазването за здравните кабинети в детските заведения и училищата (ДВ бр. 38/27.04.2000 г., изм. ДВ 83/10.10.2000 г.).

На децата и учениците в системата на предучилищното и училищното образование в община Лясковец се предоставя подкрепа за личностно развитие, която осигурява подходяща физическа, психологическа и социална среда за развиване на способностите и уменията им. Обособени са следните кабинети:

- СУ „Максим Райкович“, гр. Лясковец – корпус I - кабинет на педагогическия съветник/психолог, ресурсен кабинет и логопедичен кабинет; корпус II – ресурсен кабинет. Кабинетите са оборудвани с компютри, нагледни средства, учебни помагала и дидактични материали;
- НУ „Цани Гинчев“, гр. Лясковец – ресурсен кабинет, логопедичен кабинет и кабинет на психолога. Всеки от кабинетите е оборудван с преносим компютър, дидактическа табла и необходимите учебни помагала;
- ДГ „Славейче“, гр. Лясковец – ресурсен кабинет – оборудван с необходимите учебни помагала, нагледни средства и дидактични материали.

Проблеми, свързани с осигуряването на подкрепяща среда за децата и учениците със СОП:

- На територията на община Лясковец липсват оборудвани методични кабинети в повечето детските градини и ОБУ „П. Р. Славейков“ – с. Джулюница;
- ДГ „Славейче“ разполага с ресурсен кабинет и рампа, приспособени са стълбищата за децата с увреждания, но подобно оборудване липсва в останалите детски градини.

IV. Обща и допълнителна подкрепа за личностно развитие на децата и учениците в учебните заведения

Законът за предучилищното и училищното образование прави разграничение на видовете подкрепа за личностно развитие на обща и допълнителна, изхождайки от философията на приобщаващото образование, че всяко дете, във всеки един момент от своя живот, може да има нужда от подкрепа.

Съгласно чл. 176 от ЗПУО подкрепата за личностно развитие се осигурява на всички деца и ученици в съответствие с индивидуалните им потребности и

цели да осигури за децата и учениците подходяща физическа, психологическа и социална среда за развиване на способностите и уменията им. Изхождайки от философията на приобщаващото образование и разграничение на видовете подкрепа за личностно развитие на обща и допълнителна, ЗПУО предвижда те да се осигуряват там където е детето – детската градина, училището или центъра за личностно развитие и по здравословни причини - в домашни или болнични условия.

За реализиране на общата и допълнителната подкрепа за личностно развитие в детските градини и училищата работят психолог, педагогически съветник, логопед, социален работник и ресурсни учители.

1. Обща подкрепа за личностно развитие на децата и учениците в учебните заведения

Общата подкрепа за личностно развитие, която се осигурява от детските градини, училищата и центровете за подкрепа на личностното развитие, включва:

1. екипна работа между учителите и другите педагогически специалисти;
2. допълнително обучение по учебни предмети при условията на този закон;
3. допълнителни модули за деца, които не владеят български език;
4. допълнителни консултации по учебни предмети, които се провеждат извън редовните учебни часове;
5. консултации по учебни предмети;
6. кариерно ориентиране на учениците;
7. занимания по интереси;
8. библиотечно-информационно обслужване;
9. грижа за здравето;
10. осигуряване на общезитие;
11. поощряване с морални и материални награди;
12. дейности по превенция на населението и преодоляване на проблемното поведение;
13. ранно оценяване на потребностите и превенция на обучителните затруднения;
14. логопедична работа.

Общата подкрепа за личностно развитие се базира на анализ на информацията и наблюдение по отношение на обучението и развитието на всяко дете и ученик:

- знания, умения, отношения;
- силни страни и индивидуални нагласи по отношение на ученето;
- наличие на възможни рискови фактори;
- данни от диагностиката за училищна готовност;
- входно ниво по учебните предмети, ученическо портфолио и други.

Това дава възможност да се обхване всяко дете и ученик и да бъдат подкрепени в ученето, участието и разгръщането на личния потенциал.

Дейности от общата подкрепа за личностно развитие по чл. 178, ал. 1 от ЗПУО, с които не всички училищата могат самостоятелно да се справят и изискват съдействието на външни специалисти са:

- грижа за здравето – осигурява се чрез гарантиране на достъп на децата и учениците до медицинско обслужване и програми за здравно образование и за здравословен начин на живот (чл. 183 от ЗПУО);
- кариерно ориентиране на учениците – дейности за информиране, диагностика, консултиране, посредничество и проследяване с оглед подпомагане

на учениците в техния самостоятелен и осъзнат избор на образование и/или професия и осъществяване на връзка между училището и пазара на труда (чл. 180 от ЗПУО);

- ранно оценяване на потребностите и превенция на обучителните затруднения – при работата с учениците институциите в системата на предучилищното и училищното образование основават дейността си на принципа на превенцията на обучителните трудности и ранното оценяване на риска от тях. Тези мерки се прилагат към всички ученици по ред, определен в държавния образователен стандарт за приобщаващото образование (чл. 174, ал. 5 от ЗПУО);

- поощряване с морални и материални награди – децата и учениците се поощряват с морални и с материални награди за високи постижения в образователната дейност, в заниманията по интереси и за приноса им към развитието на училищната общност при условия и по ред, определени с държавния образователен стандарт за приобщаващото образование. Поощряването е от Началника на РУО - В. Търново, от Община Лясковец, от директора на съответната образователна институция и др.

*Екипна работа между учителите и другите педагогически специалисти (чл. 178, ал. 1, т. 1 от ЗПУО):

Екипната работа между учителите и другите педагогически специалисти (чл. 179 от ЗПУО) включва обсъждане на проблеми и обмяна на добри практики при работата им с едни и същи деца и ученици с цел повишаване ефективността на педагогическите подходи. Учителите, работещи в общинските детски градини, училища и обслужващи звена познават и използват в своята пряка работа различните видове обща подкрепа за личностно развитие по смисъла на чл. 178, ал. 1 от ЗПУО. Обсъждат дейностите, обменят информация и добри педагогически практики с цел подкрепа на всички учители за подобряване на работата им с децата в групата или с учениците в класа. Провеждат регулярни срещи, когато са за целите на превенцията, между малка група учители и други педагогически специалисти в детската градина, съответно между класния ръководител, учители и други педагогически специалисти в училището.

*Допълнително обучение по учебни предмети при условията (чл. 178, ал. 1, т. 2 от ЗПУО):

Допълнителното обучение включва допълнителни консултации по учебни предмети, които се провеждат извън редовните учебни часове. Всички учители от общинските училища на територията на община Лясковец провеждат допълнително обучение по учебни предмети.

*Допълнителни модули за деца, които не владеят български език (чл. 178, ал. 1, т. 3 от ЗПУО):

В случая основен акцент е ранно оценяване на развитието на детето и на риска от обучителни затруднения, както определяне на необходимост от допълнителни модули за децата, които не владеят български език според индивидуалните потребности на всяко дете.

*Допълнителни консултации по учебни предмети, които се провеждат извън редовните учебни часове (чл. 178, ал. 1, т. 4 от ЗПУО):

Допълнителното обучение включва допълнителни консултации по учебни предмети, които се провеждат извън редовните учебни часове. Всички учители от общинските училища на територията на община Лясковец провеждат допълнително обучение по учебни предмети, по утвърден от директора график.

***Консултации по учебни предмети:**

Всички учители от общинските училища на територията на община Лясковец провеждат консултации по учебни предмети.

***Библиотечно-информационно обслужване:**

Библиотечно-информационното обслужване (чл. 182 от ЗПУО) се осигурява чрез 6 читалищни библиотеки и гарантира свободен достъп до информация на учениците от различни документални източници в библиотечния фонд и в глобалната мрежа с цел изграждане на навици за четене и компетентности за търсене и ползване на информация. Със средства от НП „Информационни и комуникационни технологии в системата на предучилищното и училищното образование“ всички училища оборудваха компютърни кабинети, а в СУ „М. Райкович“ и НУ „Цани Гинчев“, гр. Лясковец и ОБУ „П. Р. Славейков“ – с. Джулюница има и безплатен Wi-Fi.

***Грижа за здравето:**

Грижата за здравето се осигурява чрез гарантиране на достъп на децата и учениците до медицинско обслужване и програми за здравно образование и за здравословен начин на живот (чл. 183 от ЗПУО) в съответствие с държавния образователен стандарт за гражданското, здравното, екологичното и интеркултурното образование.

Здравето на децата и учениците се наблюдава от седем медицински специалисти, работещи в здравните кабинети в детските градини и училища. Разкрити са 9 здравни кабинети в детските градини и училищата. Здравните кабинети са ремонтирани, разполагат с необходимото медицинско оборудване и медикаменти в спешния шкаф.

Във детските градини и училища се предлага храна, която отговаря на нормативните изисквания за здравословно хранене.

***Осигуряване на общежитие (чл. 178, ал. 1, т. 10 от ЗПУО):**

В община Лясковец общата подкрепа за личностно развитие не включва осигуряване на общежитие.

***Поощряване с морални и материални награди:**

На децата и учениците се осигуряват морални и с материални награди за високи постижения в образователната дейност, в заниманията по интереси и за приноса им към развитието на училищната общност при условия и по ред, определени с държавния образователен стандарт за приобщаващото образование. Награди могат да се учредяват от Началника на РУО - В. Търново, Кмета на общината и директора на съответната образователна институция (чл. 184 от ЗПУО).

Този вид подкрепа и до сега се осигурява от училищните ръководства и от Община Лясковец. Общината стимулира и подкрепя морално и материално творческите изяви на даровити наши деца чрез проведени конкурси, спортни състезания, индивидуални награждавания за деца с високи постижения на областни и национални конкурси и международни състезания.

2. Допълнителна подкрепа за личностно развитие

Допълнителната подкрепа за личностно развитие по чл. 187 от ЗПУО е насочена към четири групи деца и ученици, както следва: със специални образователни потребности (СОП), в риск, с изявени дарби, с хронични заболявания.

Дейностите към допълнителната подкрепа включват:

- Работа с дете и ученик по конкретен случай;

- Психо-социална рехабилитация, рехабилитация на слуха и говора, зрителна рехабилитация, рехабилитация на комуникативните нарушения и при физически увреждания;
- Осигуряване на достъпна архитектурна, обща и специализирана подкрепяща среда, технически средства, специализирано оборудване, дидактически материали, методики и специалисти;
- Предоставяне на обучение по специалните учебни предмети за учениците със сензорни увреждания;
- Ресурсно подпомагане;
- Работа с дете и ученик по конкретен случай.

Допълнителната подкрепа за личностно развитие в община Лясковец се осъществява от педагозите от детските градини и училищата, и специалисти от Център за подкрепа на личностното развитие – Велико Търново, както и от специализирани обслужващи звена към децата и учениците:

- Със специални образователни потребности;
- В риск;
- С изявени дарби;
- С хронични заболявания.

3. Услуги и дейности за децата и учениците, осъществявани на територията на община Лясковец

3.1. Център за обществена подкрепа

Център за обществена подкрепа е форма на социална услуга, в който се извършват дейности, свързани с превенция на изоставянето, превенция на насилието, отпадане от училище, деинституционализация и реинтеграция на деца, обучение в умения за самостоятелен живот и социална интеграция на деца от резидентна грижа. В центъра се извършват: социално, психологическо и педагогическо консултиране на деца и семейства в риск; оценяване на родителски капацитет, посредничество в случаи на родителско отчуждение и конфликт при развод/ раздяла, оценяване и обучение на бъдещи приемни родители и осиновители, консултиране и подкрепа на деца с поведенчески проблеми, реализиране на социални програми за деца и семейства в риск.

В Център за обществена подкрепа – гр. Лясковец се предоставят следните услуги:

- услуги по превенция на изоставянето на деца и настаняването им в специализирани институции;
- услуги, подпомагащи работата по реинтеграция на деца, настанени в институции;
- подготовка в умения за самостоятелен живот и подкрепа за успешна социална интеграция и професионална реализация на деца и младежи от специализирани институции и услуги от резидентен тип;
- подкрепа на деца, жертви на насилие и техните семейства;
- социално-педагогическо консултиране на деца с поведенчески проблеми и техните семейства;
- превенция на отпадането от училище. Работа с деца, отпаднали или в риск от отпадане от училище и техните семейства;
- подкрепа и консултиране на семейства от общността;
- мобилна социална работа /услуги по осигуряване на достъп до социални ресурси/;
- услуги по превенция на рисковото поведение на деца и младежи от общността;
- провеждане на кампании;

- приемна грижа;
- социални услуги в подкрепа на осиновяването.

Целевите групи са:

- Деца от 0 до 18 години в риск и техните семейства от общността:
  - жертва на злоупотреба, насилие, експлоатация или всякакво друго нехуманно и/или унижително отношение и/или наказание в или извън семейството му;
  - за които съществува опасност от увреждане на тяхното физическо, психическо, нравствено, интелектуално и социално развитие;
  - с увреждания;
  - в риск от изоставяне и negliжиране е и техните родители, особено внимание към семействата със затруднения и осигуряване на добра грижа, при наличие на здравни проблеми, социални и други рискове;
  - необхванати от образователната система, в риск от отпадане или отпаднали от училище;
  - с родители в чужбина и близките роднини, които са поели грижата за тях;
  - с рисково или отклоняващо се поведение и в конфликт със закона, извършили противоправна проява, включително от сегрегирани общности;
  - непридружени деца бежанци.
- Деца от 0 до 18 години и техните семейства от общността, към които са насочени дейностите по първична превенция, както и различни информационни кампании;
- Деца и младежи в специализирани институции или услуги от резидентен тип или приемни семейства;
- Младежи, напускащи специализирани институции или услуги от резидентен тип или приемни семейства;
- Бременни жени, родители/настояници/законни представители на дете в риск, за които Отдел Закрила на детето (ОЗД)/Дирекция "Социално подпомагане" (ДСП) е преценил, че имат нужда от специфична подкрепа, съдействие или консултиране;
- Кандидати за или вече одобрени приемни семейства;
- Кандидати за или вече одобрени осиновители;
- Лица.

3.2. Отдел „Закрила на детето“

През 2020 г. в отдел „Закрила на детето“ в Дирекция „Социално подпомагане“ – изнесено работно място (ИРМ) - Лясковец са постъпили 67 сигнала за деца в риск на територията на община Лясковец. За 38 от тях не е установен риск и спрямо тях не са били предприети мерки за закрила. За деца в риск от отпадане от училище през 2020 г. са постъпили 11 уведомителни писма от СУ „М. Райкович“ – гр. Лясковец.

По отношение на деца в риск за 2020 г. отдел „Закрила на детето“ е работил по 3 сигнала за физическо насилие, 7 сигнала за домашно насилие в присъствието на деца, 1 сигнал за блудство, 2 сигнала за сексуално насилие, 1 сигнал за агресия от дете, 8 сигнала за непрофесионално отношение на педагог спрямо деца в детска градина, 2 сигнала за negliжиране, 2 сигнала за родителско отчуждение, 2 на влошени родителски отношения и 3 по заявено от родител желание за извеждане на децата от семейната му среда.

Мерките на приобщаващо образование са насочени към развитие на интегрирано обучение в детските градини и училища да се обучават деца със специални образователни потребности, които се подпомагат от ресурсни учители и специалисти.

3.3. Местната комисия за борба срещу противообществените прояви на малолетните и непълнолетните

Превенцията сред малолетните и непълнолетните, сред децата и младежите е предпоставка за ограничаване на общата престъпност и грижа за бъдещето на нацията. Наличието на устойчиви криминогенни фактори, които действат по отношение на тези възрастови групи, налагат да се активизират превантивните въздействия на различни институции, работещи с деца, като се използват образованието, културата, изкуството, спортът и всички други средства за развитие на младата личност. От особено значение е извършването на ранна превенция на противообществените прояви, възпитанието в дух на отговорност и развиването на гражданска култура.

В тази ситуация, в условията на динамични промени и реално съществуваща престъпност сред малолетните и непълнолетните, все по-важна става ролята на Местната комисия за борба срещу противообществените прояви на малолетните и непълнолетните (МКБППМН). Ръководена от факта, че не наказателната репресия, а алтернативата на наказанието води до по-добри резултати в промяна поведението на детето, Местната комисия за борба срещу противообществените прояви на малолетните и непълнолетните ще осъществява превантивната си дейност насочена към всички подрастващи на територията на община Лясковец, чрез дейности и мерки за социално включване и възпитателно въздействие.

Усилията на МКБППМН през 2021 г. отново ще бъдат насочени в посока намаляване броя на противообществените прояви извършени от страна на малолетни и непълнолетни лица, по-голяма ефективност на превенцията от противообществените прояви и на рисковото поведение у подрастващите, акцент върху корекционно - възпитателния аспект на дейността на комисията, както и по-пълноценно взаимодействие с институциите и организациите, имащи пряко или косвено отношение към дейността на МКБППМН.

3.4. Център за младежки и социални дейности

Центърът за младежки и социални дейности функционира от 2016 година. Основните му дейности са свързани с провеждането на мероприятия за свободното време на деца и младежи, организирани от клубове към училищата, общинска администрация или други организации.

V. ИЗВОДИ ОТ АНАЛИЗА

1. След влизането в сила на Закона за предучилищното и училищното образование и извършената оптимизация на училищната мрежа, системата за предучилищно и училищно образование (СПУО) в община Лясковец е утвърдена училищна мрежа от шест общински детски градини, три общински училища, като няма общински център за подкрепа за личностно развитие.

2. В община Лясковец има изградена и добре функционираща система за предучилищно и училищно образование за обезпечаване на общата и допълнителната подкрепа за личностно развитие, която се осигуряват там, където са детето и ученикът - в детските градини, в училищата и в центровете за подкрепа за личностно развитие в близки до гр. Лясковец общински центрове.

3. В община Лясковец съществуват условия за осъществяване на подкрепата за личностно развитие на децата и учениците от институциите в системата на образованието съвместно с държавните и местните органи и структури и доставчиците на социални услуги.

4. Потребността от предоставяне на допълнителна подкрепа за личностно развитие на децата и учениците на територията на община Лясковец се покрива от дейностите, заложи в социалните услуги действащи в община Лясковец.

5. На територията на община Лясковец няма общински център за ресурсно подпомагане, а при установяване на потребност от такава подкрепа, грижата за децата и учениците ще може да бъде предоставена от доставчици на социални услуги и/или ще продължи нейното осъществяване от Регионален център за подкрепа на процеса на приобщаващото образование – Велико Търново.

6. Община Лясковец прилага цялостни политики за обезпечаване на дейностите за подкрепа на личностно развитие, чрез финансиране на общински образователни и младежки програми, програми за спорт, превенции, здраве и социални дейности.

7. В община Лясковец са създадени условия за сътрудничество и отношения на загриженост между всички участници в процеса на образование.

8. В община Лясковец се прилагат активни политики за реализиране на проекти, финансирани със средства по различните оперативни програми на Структурните фондове на ЕС, както и чрез други фондове и програми, осигурява допълнителен финансов ресурс и дългосрочно положително въздействие върху местната общност.

ЗАКЛЮЧЕНИЕ

Подкрепата за личностно развитие на децата и учениците трябва да осигурява подходяща физическа, психологическа и социална среда за развитие на способностите и уменията им и за пълноценното им участие в общността на детската градина и на училището. Тя трябва да се предоставя в съответствие с индивидуалните образователни потребности на всяко дете и на всеки ученик и чрез включване на ресурси, насочени към премахване на пречките пред ученето и научаването и към създаване на възможности за равнопоставен старт на децата и учениците в социалния живот и пълноценна личностна реализация.

Подкрепата извежда на преден план сътрудничеството и загрижеността между всички участници в процеса на приобщаващото образование, за да се превърне детската градина/училището в територия с позитивен психоклимат, в среда на взаимно доверие и емоционално благополучие за изява на всяка индивидуалност.

Грижата и вниманието за нашите деца е най-важната мисия в живота ни!

Перифразирайки думите на канадския писател и психолог Джон Кехоу, ще заключим, че детският мозък прилича на градина, за която възрастният може да се грижи, а може и да я занемари. Той е градинарят и може да развие градината или да я остави да запустее. Един ден обаче на него ще му се наложи да яде плодовете или на труда си, или на собственото си бездействие.

Георги Петров

Председател на Общински съвет - Лясковец